

AVROPA KOMİSSİYASI

**İTTİFAQIN XARİCİ İŞLƏR VƏ TƏHLÜKƏSİZLİK
SİYASƏTİ MƏSƏLƏLƏRİ ÜZRƏ YÜKSƏK
SƏVİYYƏLİ NÜMAYƏNDƏLİYİ**

Brüssel, 18.11.2015

JOİN (2015) 50 yekun

**AVROPA PARLAMNTİNƏ, ŞURAYA, AVROPA İQTİSADI VƏ SOSİAL KOMİTƏSİNƏ VƏ
REGIONLAR KOMİTƏSİNƏ BİRGƏ MƏLUMAT**

Avropa Qonşuluq Siyasətinin nəzərdən keçirilməsi

(SVD (2015) 500 YEKUN)

I. Giriş

Avropa Qonşuluq Siyasəti (AQS) Aİ-yə onun sərhədlərinin yaxınlığında yerləşən ölkələrdə sabitliyi, təhlükəsizliyi və tərəqqini dəstəkləmək və təşviq etməkdə yardım etmək məqsədilə 2004-cü ildə yaradılmışdır. Aİ sözügedən məqsədlərə sadıq olaraq qalsa da, son illərin hadisələri yeni yanaşmaya, yeni iş metodlarının təkrar prioritetləşdirilməsinə və tətbiq edilməsinə ehtiyacın olduğunu göstərmişdir.

Ötən 12 il ərzində, Aİ-nin qonşuluğunda yerləşən çoxsaylı ölkələrdə radikal dəyişiklər baş vermişdir. Müəyyən pozitiv inkişaf da qeydə alınmışdır: yerli oyunçular qanunun aliliyinin, sosial ədalətin təmin edilməsi və məsuliyyət hissəsinin yüksəldilməsi istiqamətində islahatların aparılması ilə bağlı tədbirlər həyata keçirmişlər. Tunis Kvartetinin Nobel Sülh Mükafatına layiq görülməsi deyilənlərə bariz nümunədir. Eyni zamanda, münaqişə, artan ekstremist və terrorçuluq meyilləri, insan hüquqlarının pozulması və beynəlxalq hüquq ilə bağlı digər çağırışlar və iqtisadi çətinliklər qaçqınların axınının əhəmiyyətli dərəcədə yüksəlməsi ilə nəticələnmişdir. Qeyd edilən hadisələr Ərəb inqilablarından və İŞİD istilasından sonra Şimali Afrika və Yaxın Şərq ölkələrində öz izini qoymuşdur. Şərqdə, Rusiyanın daha çox aqressiv xarakter daşıyan xarici siyasəti Ukraynanın suverenliyinin, müstəqilliyinin və ərazi bütövlüyünün pozulmasına gətirib çıxarmışdır. Həlli yubadılan münaqişələr regionda inkişaf üçün əsas maneə olaraq qalmaqdadır.

Eyni zamanda, Aİ-nin öz qonşu ölkələri ilə qarşılıqlı asılılığı getdikcə daha çox diqqət mərkəzinə olmuşdur. Təhlükəsiz gələcək tapmaq arzusu ilə çox sayda qaçqınlar Avropa İttifaqının sərhədlərinə gəlirlər. Enerji böhranları Aİ-nin enerji təhlükəsizliyi, o cümlədən enerji mənbələrinin, marşrutlarının və təchizatçıların diversifikasiyası istiqamətində öz qonşuları ilə birgə işləmək ehtiyacını qabarıq şəkildə büruzə vermişdir. Aİ və qonşu ölkələri sarsıdan bir sıra terror aktları baş vermişdir ki, onlardan da ən sonuncusu 13 noyabr tarixində Paris şəhərinin məruz qaldığı mənfur terror hücumudur.

AQS-ın nəzərdən keçirilməsinin məqsədi Aİ və onun qonşu ölkələrinin daha effektiv tərəfdaşlıq əlaqələrinin formalaşdırılması yolları barədə təkliflər verməkdən ibarətdir. Bununla Aİ bəşəri dəyərlərin təşviqini əks etdirən öz maraqlarını reallaşdırmaqda davam edəcəkdir. Aİ-nin özünün sabitliyi demokratiya, insan haqları və qanunun aliliyi prinsiplərinə və iqtisadi açıqlığa əsaslanır və yeni AQS stabilləşməni özünün mandatı çərçivəsində əsas siyasi prioritet kimi müəyyən edəcəkdir.

Fərqləndirmə və daha böyük qarşılıqlı məsuliyyət yeni AQS-ın əsas xüsusiyyəti olacaqdır. Sözügedən yanaşma heç də bütün tərəfdaşların Aİ qayda və standartlarına can atmadığını nəzər alır və hər bir ölkənin Aİ ilə tərəfdaşlıq əlaqələrinin xarakteri və istiqaməti ilə bağlı istəklərini əks etdirir.

Aİ təbəşinə regionun qarşılaşdığı əksər problemləri həll etmək iqtidarında deyildir və onun potensial imkanları məhduddur. Lakin yeni AQS müsbət inkişafların əldə edilməsi məqsədilə müvafiq şəraitin yaradılmasına yardım edəcəkdir.

Prezident Cankər tərəfindən təklif edilən və Aİ üzv ölkələri tərəfindən tələb edilən yenilənmə 250 –dən artıq cavabları üzv ölkələrin, tərəfdaş hökumətlərin, Aİ təsisatlarının, beynəlxalq təşkilatların, sosial tərəfdaşların, vətəndaş cəmiyyətinin, biznes və akademik dairələrin, təhsil ocaqlarının və cəmiyyətin üzvlərinin iştirakı ilə ictimai məsləhətləşməyə çıxarmışdır və onlar həm mahiyyət, həm də metodologiya baxımından AQS-da dəyişiklərin edilməsini ehtiyacın yarandığını böyük ölçüdə təsdiq etmişlər.

İctimai məsləhətləşmələr idarəetmə sahəsində islahatlar aparmış ölkələr üçün Aİ ilə sıx əlaqənin təklif edilməsinin bir sıra ölkələrdə dəyişiklərə rəvac verdiyini göstərsə də, mövcud təcrübələr və siyasət digər tərəfdaşlar tərəfindən həddindən artıq təlimatlandırıcı və nəticə etibarilə, onların müvafiq istəklərini kifayət qədər nəzərə almayan fenomenlər kimi nəzərdən keçirilmişdir. Məsləhətləşmələr həm tərəfdaşlar, həm də Aİ üzv ölkələri tərəfindən məsuliyyət hissənin yüksəldilməsinə ehtiyacın olduğunu; əməkdaşlığı daha dar, daha hədəfli xarakter daşımali olduğunu və Aİ və onun tərəfdaşlarının daim dəyişən ehtiyac və şəraitlərinə cavab verə bilməsi üçün daha böyük çevikliyin lazım olduğunu bir daha nümayiş etdirmişdir.

Demokratik, hesabatlı və səmərəli idarəetməni təşviq etmək, eləcə də ədliyyə sistemində islahatlar aparmaq üçün qanunun aliliyi və fundamental hüquqlar üzrə birgə öhdəliklərin mövcud olduğu daha effektiv yollar axtarılacaqdır. Açıq bazarlar və artım, inklüziv iqtisadi inkişaf və xüsusilə də, gənclər üçün perspektivlər qonşu ölkələrdə cəmiyyətlərin stabilləşdirilməsi baxımından mühüm amil kimi vurğulanır. Həm Aİ-ni özü, həm də tərəfdaşlar tərəfindən enerji təhlükəsizliyi və iqlim tədbirlərinə daha çox diqqət yetiriləcəkdir.

Təhlükəsizlik sektorunda islahatlar, münaqişələrin qarşısının alınması, terrorçuluğa qarşı mübarizə və radikalizmə qarşı siyasətlər sahəsində insan hüquqlarında dair beynəlxalq qanunların tələblərinə tam uyğun şəkildə tərəfdaşlar ilə birgə fəaliyyətin gücləndirilməsinə diqqət yetiriləcəkdir. 13 noyabr tarixində Paris şəhərində baş vermiş terror hücumundan sonra qeyd edilən sahələrdə qonşularımız ilə əməkdaşlığın intensivləşdirilməsinə əvvəlkindən daha çox ehtiyac vardır. Təhlükəsiz və qanuni hərəkətlər, qanunsuz miqrasiyaya, insan alverinə və qaçaqmalçılığa qarşı mübarizə məsələləri də prioritet istiqamətlər sırasına daxildir.

Yeni AQS mövcud alət və resursları daha sistemli və çevik şəkildə istifadə etməyə çalışacaqdır. Eyni zamanda, Aİ üzv ölkələrinin qonşularımız ilə fəaliyyətin intensivləşdirilməsinə daha sıx cəlb edilməsinə nail olmaq mühüm əhəmiyyət kəsb edəcəkdir. Eynilə, vətəndaş cəmiyyəti və sosial tərəfdaşlar ilə daha dərin əlaqələrə xüsusi diqqət yetiriləcəkdir.

Regional səviyyədə Şərq Tərəfdaşlığı 2015-ci ildə keçirilmiş Rıqa sammitindəki öhdəliklərə uyğun olaraq bir qədər də gücləndiriləcəkdir. Aralıq Dənizi Ölkələri Birliyi cənub qonşuları ilə əməkdaşlığın dəstəklənməsi baxımından daha böyük rol oynaya bilər. Yeni AQS regional çağırışların həll edilməsi məqsədilə mümkün olduğu təqdirdə qonşulardan savayı digər regional iştirakçıları da cəlb etməyə çalışacaqdır.

BMT Ali Məclisi tərəfindən 2030-cu il üzrə Dayanıqlı İnkişaf üçün Gündəliyin və Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinin (DİM-lər) qəbul edilməsi və onların icrası istiqamətində AI-nin güclü dəstəyi tərəfdaşlar ilə birgə fəaliyyət üçün yeni transformasiya oluna bilən siyasət çərçivəsi təmin etmişdir. Eyni zamanda, hazırkı yenilənmə Xarici və Təhlükəsizlik Siyasəti üzrə AI-nin Qlobal Strategiyası istiqamətində daha geniş miqyaslı fəaliyyətin tərkib hissəsi kimi sıx şəkildə əlaqələndiriləcəkdir.

Bu və digər tədbirlər vasitəsilə AI gələcəkdə bütün tərəfdaşlar ilə əlaqələrin çərçivəsi kimi AQS-i gücləndirməyə çalışacaqdır.

II. QONŞULUĞUN STABİLLƏŞDİRİLMƏSİ

AQS AI qonşu ölkələri ilə uzunmüddətli fəaliyyət çərçivəsi olsa da, ən ciddi ehtiyacları mütləq şəkildə nəzərə almalıdır. Növbəti üç-beş il ərzində qonşu ölkələrin əksəriyyətində əsas çağırış stabilləşmə məsələsi olacaqdır. Qeyri-stabilliyin səbəbi çox zaman təkcə təhlükəsizlik məsələləri ilə bağlı olmur. AI-nin yanaşması sektorlar boyunca qeyri-stabillik mənbələrini sistemli şəkildə həll etməyə çalışacaqdır. Yoxsulluq, bərabərsizlik, ədalətsizlik hissi, korrupsiya, zəif iqtisadi və sosial inkişaf, xüsusilə gənclər üçün imkanların mövcud olmaması qeyri-sabitliyin mənbəyi ola bilər və həssaslığı radikalizm səviyyəsinə çatdıra bilər. Yeni AQS iqtisadiyyatların dəstəklənməsi və yerli əhali üçün perspektivlərin açılması istiqamətində məqsədyönlü səylər edəcəkdir. Siyasət tərəfdaş ölkələri insanların öz gələcəklərini qurmaq istədikləri yerlərə çevrilməsinə yardım etməli və insanların nəzarətsiz hərəkətinin qarşısının alınmasına xidmət etməlidir.

İctimai məsləhətləşmə zamanı böyük sayda maraqlı tərəflər, o cümlədən əksər tərəfdaş ölkələr AI-nin təhlükəsizlik sektoru üzrə tərəfdaşlar ilə fəaliyyəti gücləndirməli olduğu fikrini ifadə etmişdir. Digər sahələrdə olduğu kimi yenilənmiş AQS təhlükəsizlik ilə bağlı məsələlər üzrə əməkdaşlıq üçün xüsusi yanaşma təklif edəcək və birgə ümumi fəaliyyətin münaqişələr baxımından həssas olmasının və beynəlxalq hüquq normalarına, o cümlədən beynəlxalq insan hüquqları qanunlarına tam şəkildə cavab verməsinin təmin edilməsinə fəal şəkildə çalışacaqdır. Yeni AQS erkən xəbərdarlıq, habelə erkən profilaktik tədbirlər vasitəsilə münaqişələrin qarşısının alınmasını və bu baxımdan tərəfdaşların potensialının gücləndirilməsini hədəfləyir. Hazırkı Birgə Məlumatda qeyd olunan tədbirlər xarici təzyiqlər fonunda AI tərəfdaşlarının dözümlüliyünün artırılması və onların öz suveren seçimlərini etmək imkanlarının genişləndirilməsi yollarını təklif edir.

iii. DAHA GÜCLÜ QONŞULUQ. DAHA GÜCLÜ TƏRƏFDAŞLIQ

Məsləhətləşmə AQS-nın davam etdirilib-etdirilməməsi və hansı formada davam etdirilməsi barədə genişmiqyaslı sualla qoymuşdur. Aşağıdakı məsələlər üzrə konsensus əldə edilmişdir:

- Bizim tərəfdaşlar fərqli istəklərə malikdir: bizim münasibətləri bunu daha tam şəkildə əks etdirməlidir
- AQS Aİ maraqlarını və tərəfdaşlarımızın maraqlarını ifadə etməlidir
- Tərəfdaşlıq daha az sayda prioritet istiqamətlərə köklənməlidir
- Üzv ölkələri AQS-ə daha geniş şəkildə cəlb olunmalıdır
- Tərəfdaşlar tərəfindən məsuliyyət daha da genişləndirilməlidir

AQS üzrə məsləhətləşmə zamanı əksər həmsöhbətlər Şərq və Cənub qonşuluq təşəbbüsləri üçün müəyyən formada ümumi siyasət çərçivəsini görmək istədiklərini ifadə etmişlər. Lakin müxtəlif ambisiyaları, bacarıqları və maraqları əks etdirmək məqsədilə Aİ ilə onun qonşu tərəfdaşları arasında daha xüsusi, daha fərqli tərəfdaşlığın qurulması üçün dəyişiklik üçün aydın tələb mövcud olmuşdur.

Tərəfdaş paylaşılan birgə dəyərlər əsasında Aİ ilə daha dərin əlaqələrin yaradılması niyyətində olduqda fəaliyyət mövcud baza əsasında həyata keçiriləcəkdir. Gürcüstan, Moldova Respublikası və Ukrayna yeni nəsil Assosiasiya Razılaşması /Dərin və Müfəssəl Azad Ticarət Sahələr (AA/DCFTA) vasitəsilə Aİ ilə siyasi assosiasiya və iqtisadi integrasiya yolunu seçmişdir; Mərakeş Aİ ilə münasibətlərdə qabaqcıl statusdan faydalanır və Tunis imtiyazlı tərəfdaşlıq əlaqələrinə malikdir. Aİ əlaqələrin daha da inkişaf etdirilməsi və mövcud razılaşmalar üzrə hər iki tərəflər üçün faydaların maksimum həddə çatdırılması istiqamətində sözügedən tərəfdaşlar ilə işləyəcəkdir. Bu tərəfdaşlığı möhkəmləndirmək üçün Aİ sözügedən tərəfdaşlar ilə nazirlik səviyyəsində siyasi dialoq imkanlarını gücləndirməlidir.

Aİ tərəfdaşlığın gələcək xarakteri və istiqaməti üzrə məsləhətləşmələr əsasına 2016-cı ildə tərəfdaşlar ilə yeni fəaliyyət mərhələsinə başlamağı təklif edir. Gözlənilir hər iki tərəf üzrə məsuliyyət hissənin artırılmasına imkan verəcək müxtəlif əlaqə nümunələrinin meydana çıxacağından ibarətdir. Aİ hər bir münasibəti birgə təyin edilmiş paylaşılan maraqlara aydın şəkildə yönəldən yeni tərəfdaşlıq prioritetlərinin birgə müəyyən edilməsi imkanlarını müzakirə etməyə hazırdır.

Stimullaşdırıcı yanaşma (Daha çox müqabilindən daha çox) səmərəli idarəetmə, demokratiya, qanunun aliliyi və insan hüquqları sahələrində islahatların dəstəklənməsi baxımından uğurlu

olmuşdur. Əlbəttə ki, burada tərəfdaşların müvafiq islahatlara göstərdiyi diqqət mühüm rol oynayır. Lakin siyasi iradə mövcud olmadığı halda sözügedən yanaşma islahat üçün öhdəliyin yaradılması baxımından kifayət qədər güclü stimül rolunu oynamamışdır. Bu hallarda Aİ vətəndaş, iqtisadi və sosial iştirakçıların cəlb olunması ilə tərəfdaşlar ilə birgə fundamental islahatların aparılmasının daha effektiv yolunu araşdıracaqdır.

Bütün ölkələr üçün eyni anda fəaliyyət hesabatı mexanizmi artıq tətbiq olunmayacaqdır. Əvəzində Aİ tərəfdaşlar ilə razılaşdırılmış məqsədlərin əldə edilməsinə köklənən yeni qiymətləndirmə üsulunun hazırlanmasına çalışacaqdır. Bu hesabatlar tərəfdaş ölkələr ilə Assosiasiya

/ Əməkdaşlıq Şuraları kimi müvafiq yüksək səviyyəli görüşlər zamanı siyasi mübadilələr üçün baza yaratmaq məqsədilə müvafiq müddətlər üçün hazırlanacaqdır. Daha məhdud sayda strateji prioritet istiqamətlərə diqqət yetirmək istəyən tərəfdaşlar üçün hesabatlıq çərçivəsi yeni hədəfləri əks etdirmək baxımından müvafiq qaydada uyğunlaşdırılacaqdır. Ölkə üzrə xüsusi hesabatlıq rejimi ilə yanaşı, müntəzəm hesabatlar qonşu ölkələrdəki nailiyyətləri izləyəcəkdir. Sözügedən hesabatlar Avropa Qonşuluq Alətinə dair qaydalar çərçivəsində tələb olunan elementləri, o cümlədən fundamental azadlıqlar, qanunun aliliyi, gender bərabərliyi və insan hüquqları məsələlərinə dair məlumatları əhatə edəcəkdir.

Yeni AQS çərçivəsində Aİ və üzv ölkələr tərəfindən daha sistemli səylərə xüsusi diqqət yetirilməlidir. Ümumi yanaşma ətrafında birləşdiyi və vahid mesaj verdiyi təqdirdə Aİ daha təsirli olur. O resurslardan strateji və əlaqələndirilmiş şəkildə istifadə etdiyi zaman tərəfdaşlara daha çox fayda təklif edir. Bu səbəbdən də, tərəfdaşlar ilə müzakirələr ilə yanaşı prioritetlərin müəyyən edilməsi və onların icrasının dəstəklənməsi istiqamətində Şura və üzv ölkələr daha böyük rol oynayacaqdır. Bu birgə proqramları da özündə ehtiva edəcəkdir. Üzv ölkələr müəyyən təşəbbüslər üzrə aparıcı tərəfdaş rolunu oynamağa və ya müəyyən islahat səylərini müşayiət etməyə dəvət olunacaqdır.

Komissiya və Yüksək Nümayəndəlik yeni AQS-nin icra statusu barədə Avropa Parlamentini, Avropa İqtisadi və Sosial Komitəsini və Regionlar Komitəsini müntəzəm olaraq məlumatlandıracaqdır.

İV. SƏMƏRƏLİ İDARƏETMƏ, DEMOKRATIYA, QANUNUN ALİLİYİ VƏ İNSAN HÜQUQLARI

Məsləhətləşmələr Aİ-nin AQS vasitəsilə ümumbəşəri dəyərləri dəstəkləməli və təşviq etməli olduğu fikrini bir daha ortaya qoymuşdur. O həmçinin hazırda istifadə edilən metodların bəziləri tərəfindən qeyri-effektiv, bəziləri tərəfindən isə bərabər tərəfdaşlıq üçün mane hesab edildiyini təsbit etmişdir.

- Aİ səmərəli idarəetmə, demokratiya, qanunun aliliyi və insan hüquqlarını təşviq etmək ideyalarına sadıqdır
- AQS hər bir tərəfdaş ilə qarşılıqlı şəkildə razılaşdırılmış formatda islahatları təşviq etməyin daha effektiv yolunu axtaracaqdır
- AQS vətəndaş cəmiyyətinin dəstəklənməsi üçün daha çox səy göstərəcəkdir.

Qanunun aliliyinin və müstəqil və effektiv ədliyyə sisteminin təmin edilməsi Aİ üçün prioritet istiqamətlər olaraq qalacaqdır. Onlar sosial və iqtisadi sabitlik, dövlət təsisatlarında etibarın formalaşdırılması və hüquqi əminliyin təmin edilməsi baxımından həlledici rola malikdir. Məhkəmələrə bərabər çıxış imkanını, insan hüquqlarının müdafiəsini, gender bərabərliyini və ayrı-seçkiliyə qarşı mübarizəni və qanunun tam tətbiqini təmin edən siyasi təsirlərdən azad olan müstəqil, şəffaf və qərəzsiz ədliyyə sistemi Aİ-nin bütün tərəfdaşlar ilə münasibətdə məqsədi olaraq qalmaqda davam edəcəkdir. Mərkəzi və yerli hökumət səviyyəsində hesabatlı dövlət idarəçiliyi sistemi demokratik idarəetmə və iqtisadi inkişaf baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu səbəbdən də, dövlət idarəçiliyi sahəsində islahatlar çox vacibdir. Buraya demokratik və müstəqil təsisatların gücləndirilməsi; yerli və regional hakimiyyət orqanlarının yaradılması; dövlət qulluğunun siyasətdən ayrılması; elektron hökumətin yaradılması, institusional şəffaflığın və hesabatlığın artırılması daxildir. Aİ siyasətin hazırlanması, xidmətlərin təminatı və dövlət maliyyəsinin idarə edilməsi və milli parlamentlərinin fəaliyyətinin dəstəklənməsi istiqamətində tərəfdaşların potensialının gücləndirilməsi söylərinə kömək edəcəkdir.

Korrupsiyaya qarşı effektiv mübarizə tədbirləri əsasən profilaktik baxımdan geniş həcmli dövlət satınalmaları, (təkrar) özəlləşdirmə, dövlətə məxsus / dövlət tərəfindən nəzarət edilən müəssisələr və ya korrupsiya ehtimallarının yüksəl olduğunu ox.ar sahələr üzrə islahatların aparılması ilə əlaqədar həyata keçirilməlidir. Buraya vətəndaş cəmiyyətinin oynadığı əhəmiyyətli rol da nəzərə alınmalıdır.

Aİ Avropa İttifaqına dair Müqaviləyə və Aİ-nin İnsan Hüquqları və Demokratiya üzrə Fəaliyyət Planına uyğun olaraq insan hüquqları və demokratiya ilə bağlı məsələlər, o cümlədən seçki prosesləri sahəsində tərəfdaş hökumətlər, vətəndaş cəmiyyətləri və vətəndaşlar ilə fəaliyyətini davam etdirəcəkdir. Biz həm öz ölkəmizdə, həm də bütün region üzrə tərəfdaşlar ölkələr ilə birgə bütün insan hüquqlarının bəşəri dəyərlərini və aliliyini təşviq edəcək və müdafiə edəcəyik.

Aİ insan hüquqları və demokratiyaya dair məsələlər üzrə, o cümlədən fərqli təcrübələrin mövcud ola bildiyi sahələr üzrə bütün tərəfdaşlar ilə inkluziv dialoqlar aparacaqdır. İnsan hüquqları və demokratiya bütün tərəfdaşlar ilə razılaşdırılmış formatlar üzrə aparılacaq siyasi dialoqların gündəliyinə daxil ediləcəkdir. Vətəndaş cəmiyyətinə bu istiqamətdə müvafiq dəstək göstəriləcəkdir.

Aİ-nin 2016-2020-ci illər¹ üzrə Gender Fəaliyyət Planının həyata keçirilməsinə xüsusi diqqət yetiriləcəkdir. Sözügedən təşəbbüs AQƏ proqramının hazırlanması prosesini məlumatla təmin etməli və həmçinin, 2030 universal Gündəliyə də uyğun olaraq gender bərabərliyi və qadın və qızların səlahiyyətinin artırılması istiqamətində öz öhdəliklərini yerinə yetirməkdə AQS tərəfdaşlarını dəstəkləməlidir. Qadın və qızların fiziki və psixoloji müdafiəsi, sosial və iqtisadi hüquqların təşviqi, qadın və qızların səlahiyyətinin artırılması, onların məhkəmə, təhsil, səhiyyə və digər sosial xidmətlərə çıxış imkanının artırılması, onların səs hüququnun və siyasətdə iştirakçının gücləndirilməsi məsələlərinə, eləcə də sadalanan öhdəliklər üzrə nəticələrin əldə edilməsi üçün institusional mədəniyyətinin istiqamətləndirilməsinə xüsusi diqqət yetiriləcəkdir.

Aİ vətəndaşların hökumətlərdən hesabatlıq tələb edə bilmək imkanlarını dəstəkləməyə çalışacaq və plüralizm, müstəqillik və yerli KİV-lərin peşəkarlıq səviyyəsinin yüksəldilməsi istiqamətində fəaliyyət göstərəcək və onların ictimai debatlar üçün forum və tərəfdaş ölkələrdə dəyişikliyin katalizatoru rolunu oynamasına yardım edəcəkdir. Açıq və sərbəst internetə çıxış imkanı da təşviq edilməlidir.

Həm birbaşa yollar, həm də digər təşkilatların iştirakının dəstəklənməsi vasitəsilə alt-ölkə. Ölkə və regionlar-arası səviyyələrdə vətəndaş cəmiyyətləri bir qədər də dəstəklənməlidir. Avropa Demokratiyaya Yardım Fondu bu baxımdan mühüm rol oynaya bilər. Aİ Vətəndaş cəmiyyəti üçün qrant proqramları və s. bu kimi proqramlardan istifadə etməklə tərəfdaş ölkələrdə vətəndaş cəmiyyətinin peşəkarlarının və liderlərinin potensialının artırılmasını dəstəkləməlidir. Bu istiqamətdə gənclərin oynadığı mühüm rol da nəzərə alınmalıdır.

Əksər qonşu ölkələrdə enik, dini və mədəni xüsusiyyətlər və ənənələr cəmiyyətin necə fəaliyyət göstərməsində həlledici rol oynayır. İctimai məsləhətləşmə zamanı maraqlı tərəflər sözügedən amillərə diqqət çəkmiş və Aİ-dən daha geniş birgə məsuliyyət imkanının yaradılmasını xahiş etmişdir. Bu baxımdan da, Aİ əhatə dairəsini genişləndirməklə sözün geniş mənasında vətəndaş cəmiyyətinin müvafiq üzvlərini, eləcə də sosial tərəfdaşları özündə ehtiva etməlidir.

V. ƏMƏKDAŞLIQ ÜÇÜN TƏKLİF EDİLƏN BİRGƏ PRIORİTETLƏR

V.1 SABİTLİK ÜÇÜN İQTİSADI İNKİŞAF

Məsləhətləşmə prosesində iştirak edən tərəfdaşlar iqtisadi inkişaf və modernizasiya, investisiya və gənclər üçün məşğulluq imkanlarının genişləndirilməsi istiqamətində Aİ ilə tərəfdaşlıq etməkdə maraqlarını ifadə etmişlər. Bu mobillik və Aİ ölkələrinə səfər etmək və orada işləmək üzrə hələ də davam edən güclü maraq ilə əlaqədardır.

¹ 13201/15 Şüranın Nəticələri, 26 oktyabr 2015-ci il

İqtisadi və sosial inkişaf Aİ-nin qonşu ölkələrdə stabilləşmə və tərəfdaşlıq əlaqələrinin yaradılması istiqamətində verdiyi töhfələrin əsasını təşkil etməlidir.

İqtisadi idarəetmənin təkmilləşdirilməsi, fiskal sabitliyin gücləndirilməsi və rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsi və inkluziv artım məqsədilə struktur islahatlarının dəstəklənməsi ölkənin iqtisadi dayanıqlığının atılması baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Qonşu ölkələrdə makroiqtisadi sabitlik və iqtisadi islahatlar prioritet istiqamətlərdir və Aİ əsas etibarilə Makro-Maliyyə Yardımı əməliyyatları vasitəsilə müvafiq dəstək təmin edəcəkdir. Effektiv və inkluziv iqtisadi idarəetməni həyata keçirmək və dayanıqlı sosial nəticələri təmin etmək iqtidarında olan yeni dövlət idarəçiləri nəslinin yetişdirilməsinə yardım etmək məqsədilə potensialın artırılmasını və təlimlər üçün yeni imkanları təşviq etməlidir. İqtisadiyyatın modernizasiyası, innovasiyaların dəstəklənməsi, iş yerlərinin yaradılması və bilik və bacarıqların yüksəldilməsi, habelə iqtisadi, sosial və ərazi vəhdətinin təşviq edilməsi digər mühüm aspektlər sırasına daxildir.

İş yerlərinin yaradılması və iqtisadi artımın əldə edilməsinə yardım etmək məqsədilə bir sıra yeni, eləcə də əksər mövcud alətlərdən daha effektiv şəkildə istifadə etmək olar. Aİ özəl sektorun inkişaf etdirilməsi, eləcə də inkluziv artımını məşğulluğu təşviq edən və vətəndaşların həyat səviyyəsinin yüksəldilməsinə xidmət edən təşəbbüslərin həyata keçirilməsi istiqamətində beynəlxalq maliyyə institutları (BİMİ), xüsusilə də Avropa İnvestisiya Bankı (AİB), Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı (AYİB), Dünya Bankı, Beynəlxalq Valyuta Fondu (BVF) və digər aidiyyəti təşkilatlar ilə əməkdaşlığı gücləndirməlidir. Eyni zamanda, özəl sektor ilə tərəfdaşlıq əlaqələrini gücləndirən tədbirlər təşviq edilməli, və əlavə resursların cəlb edilməsinin və Aİ-nin dəstəyinin təsirinin artırılmasının mühüm vasitələri kimi qarışıq qrantlar və kreditlər kimi innovativ yanaşmalardan istifadə genişləndirilməlidir.

TİCARƏT

Məsləhətləşmə bazara çıxış imkanının hələ də mühüm rol oynadığını göstərməklə yanaşı, ticarət razılaşmaları üzrə daha geniş çevikliyin lazım olduğunu vurğulamışdır.

- DCFTA daxil olan ölkələr ilə iqtisadi zonaların yaradılması istəyi
- Digər ölkələr üçün daha yüngül, daha çevik ticarət razılaşmaları

İndiyə qədər AQS çərçivəsində rifah halını təşviq edən əsas alət Aİ bazarına çıxış imkanının verilməsi olmuşdur. Bəzi qonşu ölkələr Aİ ilə sıx iqtisadi integrasiya yolunu seçmişlər. Assosiasiya Razılaşmalarının (AR) tərkib hissəsi kimi şərq tərəfdaşları (Ukrayna, Moldova Respublikası və Gürcüstan) ilə Dərin və Hərtərəfli Azad Ticarət Zonasına (DCFTA) dair üç razılaşma imzalanmışdır. Cənub qonşularına gəldikdə isə, bir DCFTA müqaviləsi danışıqlar mərhələsindədir (Mərakeş ilə), Tunis ilə danışıqlara isə yenicə start verilmişdir. Aİ qarşılıqlı

prioritetlərə əsaslanan fərqli, proqressiv və asimmetrik yanaşma vasitəsilə Cənub Aralıq dənizi hövzəsi tərəfdaşları ilə cari danışıqları dəstəkləyəcəkdir. Aİ AR/DCFTA və digər ikitərəfli razılaşmaların həyata keçirilməsinə xidmət edən daxili islahatların aparılmasında qonşu ölkələri dəstəkləyəcəkdir.

Sözügedən razılaşmaların tam və effektiv şəkildə həyata keçirilməsi AR/DCFTA tərəfdaşları üçün vacibdir. 2013-cü ildə Vilnüs şəhərində və 2015-ci ildə Riqa şəhərində keçilmiş Şərq Tərəfdaşlıq sammitlərində qeyd edildiyi kimi AR/DCFTA-ların həyata keçirilməsi və paralel olaraq müvafiq islahatların aparılması tərəfdaş ölkələrin beynəlxalq standartlara və Aİ-nin qanunvericiliyinə və nonalarına hərtərəfli şəkildə yaxınlaşmasına imkan verəcəkdir. Bu tərəfdaş ölkələrin Aİ-nin daxili bazarına tədricən iqtisadi integrasiyası ilə nəticələnenə və mahiyyət etibarilə, iqtisadi zonanın yaradılmasına gətirib çıxaracaqdır. Aidiyyəti tərəfdaş ölkələr ilə Aİ arasında bu cür ambisiyalı uzunmüddətli iqtisadi integrasiya baxışları arzu ediləndir. O həmçinin, Ümumdünya Ticarət Təşkilatının (ÜTT) qaydaları və Avropa və onun hüddudlarından kənarda sərbəst seçimlər əsasında daha geniş iqtisadi rifah zonasının yaradılması kimi uzunmüddətli məqsədin həyata keçirilməsinə töhfə verəcəkdir.

Lakin bir sıra ölkələr bu cür modeli həyata keçirmək istəyində deyildir. DCFTA üzrə danışıqlara aparmaq arzusunda olmayan ölkələr üçün qarşılıqlı maraqlara söykənən integrasiyanın təşviq edilməsi və ticarət və investisiya əlaqələrinin gücləndirilməsi istiqamətində birgə cəlbədicə və realistik alternativlər tapmağa çalışacağıq. Aİ prosesin əvvəlindən bütün sektorlar üzrə əməkdaşlıq etmək niyyətində olmaya ölkələr üçün mümkün olduğu təqdirdə mövcud imtiyazlı və ya qeyri-imtiyazlı ticarət Razılaşmalarının hüddudlarından kənara çıxan daha yüngül seçimlər, daha çevik imkanlar təklif edəcəkdir.

Nümunə kimi qeyd etmək istərdik ki, AR/DCFTA çərçivəsində xüsusi sektorlar üzrə sənaye məhsullarının sərbəst hərəkətinə imkan verən Uyğunluğun Qiymətləndirilməsi və Qəbul Edilməsi (ACAA) Razılaşmalarının imzalanması imkanı nəzərdə tutulur. ACCA Aİ ilə mövcud müqavilə əlaqələrinin texniki tənzimləmə, standartlar və uyğunluğun qiymətləndirilməsi sahələrində yaxınlaşmanı nəzərdə tutan digər AQS ölkələri üçün də məqsədəuyğun ola bilər.

Aİ AQS tərəfdaş ölkələri, onların ticarət tərəfdaşları və Aİ arasında ticarətin təşviq edilməsinə sadıq olaraq qalmaqdadır.

İQTİSADI MODERNİZASIYA VƏ SAHİBKARLIQ

- Biznes şəraitinin və inversiya mühitinin yüksəlməsinə xidmət edən islahatları dəstəkləmək
- KOM-ların dəstəklənməsi vasitəsilə artıma yardım etmək
- Mövcud sektorların müasirləşdirilməsi və yeni sektorlara diversifikasiyası vasitəsilə artımı dəstəkləmək

Aİ iqtisadi dialoqlar, siyasi məsləhətlər və maliyyə yardımının səfərbər edilməsi vasitəsilə sistemli və dayanıqlı artımın əldə edilməsi məqsədilə öz iqtisadiyyatlarını modernizasiya etməkdə tərəfdaş ölkələrə dəstək göstərəcəkdir. O investisiyaların həcmnin yüksəldilməsinə və daha çox və daha yaxşı iş yerlərinin açılmasına xidmət edən daha yaxşı biznes mühitinin yaradılmasını və islahatların aparılmasını təşviq edəcəkdir. O həmçinin, əsasən maliyyə və informasiya mənbələrinin çıxış imkanının yaxşılaşdırılması vasitəsilə məşğulluq imkanının yaradılmasında (və artıq DCFTA çərçivəsində dəstəklənən) əsas aparıcı qüvvə hesab edilən kiçik və orta müəssisələrin (KOM) dəstəklənməsinə diqqət yetirəcəkdir. İqtisadi və sosial inkişafa xidmət edən islahatlar (bilik və bacarıqların inkişafı, sosial müdafiə, təhsil, su təchizatı və sağlamlıq və s.) dəstəklənməli və təşviq edilməlidir.

Tədqiqat, elm və innovasiya qonşu ölkələrdə layiqli və dayanıqlı iş yerlərinin yaradılması üçün çox vacib amildir. Bu baxımdan da, qonşu ölkələrin Avropa Biznes Şəbəkəsi, Üfüq 2020 və COSME Aİ proqramları kimi Aİ-nin təşəbbüslərində fəal iştirakının dəstəklənməsi, GEANT ilə əlaqənin yaradılması və tədqiqat və innovasiya strategiyalarının hazırlanması məqsədilə Aİ-nin regional siyasəti çərçivəsində yaradılan “smart ixtisaslaşma” konsepsiyasının təşviq edilməsi vasitəsilə iqtisadiyyatların diversifikasiyası və modernizasiyası həyata keçirilməlidir. Aİ və qonşu ölkələrdə elm tutumlu iş yerlərinin yaradılması və investorların innovativ bizneslərə cəlb edilməsi məqsədilə elmi dəlillərdən istifadə etməklə Aİ ilə onun şərq və cənub qonşuları arasında Ümumi Bilik və İnnovasiya Sahəsinin yaradılması təşviq olunmalıdır. Aİ RALIQ Dənizi hövzəsi ölkələrində Tədqiqat və İnnovasiya üzrə Tərəfdaşlıq (PRIMA) kimi birgə proqramlar və qonşu ölkələrin Üfüq 2020 təşəbbüsünə qoşulması vasitəsilə birgə tədqiqat və innovasiya prioritetlərini uyğunlaşdırmaqda və inteqrasiya etməkdə davam edəcəkdir.

Kənd təsərrüfatı əksər tərəfdaş ölkələrdə əsas məşğulluq mənbəyidir və Aİ sözügedən sektorun müasirləşdirilməsi istiqamətində davamlı və inklüziv siyasətləri və investisiyaları, eləcə də lazım olduğu təqdirdə kənd ərazilərində digər gəlir əldə etmək imkanlarının yaradılmasını dəstəkləyəcəkdir. Aİ təbii ehtiyatların deqradasiyası və onlar uğurunda rəqabət kimi ətraf mühit çağırışlarını həll etməklə resurs baxımdan səmərəli iqtisadiyyatı dəstəkləyəcəkdir. Eynilə, Aİ paylaşılan dənizlərdən dayanıqlı istifadə üzrə ümumi baxışlar istiqamətində birgə işlər aparmaqla dəniz iqtisadiyyatının da inkişafına töhfə verməlidir.

Aİ ilə onun qonşu ölkələri arasında rəqəmsal mühitləri uyğunlaşdırmaq məqsədilə rəqəmsal iqtisadiyyat üzrə dəstək gücləndirilməlidir. Bu iş yerləri, artım və innovasiya yaratmaqla, xüsusilə yerli və ya distant şəraitdə təhsil və məşğulluq imkanları, eləcə də aşağı ilkin kapital tutumlu bizneslərin fəaliyyətə başlaması baxımından gənclər üçün çox faydalı olacaqdır.

MƏŞĞULLUQ VƏ MƏŞĞULLUQ İMKANI: GƏNCLƏRƏ XÜSUSİ DİQQƏT

- Xüsusilə gənclər üçün iş yerləri və bilik bacarıqlara diqqət
- ERASMUS+ istiqamətində dəstəyin gücləndirilməsi
- Peşə təlimini yeni yanaşma
- Beyin dövriyyəsi üçün yeni stimullar

Aİ yerli işçi qüvvəsinin məşğulluq imkanlarının yüksəldilməsinə, eləcə də xüsusilə gənc oğlan və qızlar üçün bilik və bacarıqların artırılması və imkanların yaradılması məsələlərinə yardım etməlidir. Bu məktəbdən kənar təhsilin (qeyri-formal öyrənmə) təşviqindən ibtidai və orta təhsilə çıxış imkanının yüksəldilməsinə, savadsızlığa qarşı mübarizdən bilik, bacarıq, şagirdlərlik və iş yerində təlimlərin inkişafının təmin edilməsinə qədər müxtəlif fəaliyyət istiqamətlərini əhatə edir. Aİ qonşu tərəfdaşların Erasmus+ proqramına cəlb edilməsi səviyyəsinin genişləndirilməsi, o cümlədən maliyyə imkanlarının artırılması istiqamətində fəaliyyəti əhəmiyyətli dərəcə gücləndirəcəkdir. Münaqişə regionlarından olan ali təhsil müəssisələrinin Erasmus+ proqramında iştirakı məsələsinə xüsusi diqqət yetirilməlidir.

Aİ mühüm əhəmiyyət kəsb edən peşə təhsili və təlimi sahəsinə daha geniş dəstəyi təmin etmək məqsədilə bu sahədə mobilliyi təşviq edəcəkdir. Aİ həmçinin, xarici ölkədə təcrübəsi qazanmaq niyyətində olan Avropa və qonşu ölkələrin təlim iştirakçılarına da dəstək göstərəcəkdir.

Aİ Şərq Tərəfdaşlığı çərçivəsində gənclərin məşğulluğu və məşğulluq imkanları barədə panelin yaradılması istiqamətində tərəfdaşlar ilə məsləhətləşmə aparacaqdır. Aİ eyni zamanda, region üzrə mövcud əməkdaşlıq çərçivəsində Cənub Aralıq Dənizi hövzəsi ölkələri arasında təhsil, təlim və gənclər siyasəti sahəsində mübadilələri dəstəkləyəcəkdir. Aİ sözügedən istiqamətdə fəal rol oynaması məqsədilə Avropa Təlim Fondunu prosesə dəvət edəcəkdir.

Aİ bilik və bacarıqların əmək bazarının ehtiyaclarına uyğunlaşdırılması, akademiya-sənaye əməkdaşlığının genişləndirilməsi, elm tutumlu və dayanıqlı iş yerləri məqsədilə şagirdlərin məşğulluq imkanı bacarıqlarının artırılması istiqamətində siyasətləri dəstəkləyəcək, habelə Aİ-də təhsil almış və ya biliklərə yiyələnmiş şəxslərin öz doğma ölkələrinə qayıtması məqsədilə həvəsləndirmə mexanizmlərini təşviq edəcəkdir.

ARTIM ÜÇÜN TƏRƏFDAŞLIQ

- İnvestisiya və iqtisadiyyatın müasirləşdirilməsini dəstəkləmək üçün tərəfdaşlığı inkişaf etdirmək
- Özəl sektoru investisiya və islahatların genişləndirməsinə fəal surətdə cəlb etmək
- Artım, iş yerləri və gənclər sahəsində strategiyaların dəstəklənməsi məqsədilə özəl sektor, Aİ, üzv ölkələr və BMT-ləri arasında yeni alyanslar

Arzu edən qonşu ölkələr üçün Aİ artımın, məşğulluğun və iqtisadiyyatın modernizasiyasının dəstəklənməsi məqsədilə kəşifən tərəfdaşlıq çərçivəsi yaradacaqdır. Bu dövlət və özəl sektoru, Aİ-ni və maraq göstərən üzv ölkələri, BMT-ları və digər tərəfdaşları bir araya gətirməklə müvafiq ölkələrin Smart İxtisaslaşma strategiyasına uyğun inkişaf etməsinə imkan yaradacaqdır.

Xüsusilə, Aİ qonşu ölkələrdə sahibkarları tərəfdaşlar ilə birbaşa fəaliyyətə daxil olmağa sövq edəcəkdir. AQ tərəfdaşlarının iqtisadi diplomatiya missiyası daha sistemli şəkildə həyata keçirilməli və qonşu ölkələrdə ticarət və investisiyaların təşviqi məqsədilə Avropa biznes dairələri daha effektiv şəkildə səfərbər edilməlidir. Eyni zamanda, bu cür missiyalardan istifadə etməklə qonşu ölkələrə müvafiq konkret iqtisadi inkişaf problemləri üzrə, o cümlədən bilik və bacarıqların, sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi və iqtisadi fəaliyyətin diversifikasiyası istiqamətində müvafiq praktik dəstək təmin olunacaqdır.

NƏQLİYYAT VƏ ƏLAQƏ

Məsləhətləşmə prosesi çərçivəsində əsas sahələrdən biri kimi daha sıx əlaqələrin dəstəklənməsi qeyd olunmuşdur

- TEN-T şəbəkələrini şərq tərəfdaşların doğru genişləndirmək
- TENT-T təlimatlarına daxil edilməsi məqsədilə cənub regionunda regiona şəbəkələri müəyyən etmək

Nəqliyyat əlaqələri və telekommunikasiya sahəsində əməkdaşlıq tərəfdaşların iqtisadi inkişafına töhfə verir və onlar arasında dialoqların təşviq edilməsi və regional əməkdaşlıq üçün başlanğıc nöqtəsi funksiyasını yerinə yetirə bilər. Şərqdə Trans-Avropa Nəqliyyat Şəbəkəsinə (TEN-T) birləşmiş təhlükəsiz və dayanıqlı nəqliyyat sistemi qonşu tərəfdaş ölkələr ilə Aİ arasında iqtisadi artımın təşviq edilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu məqsədlə, Aİ TEN-T şəbəkəsini Şərq tərəfdaşlarına doğru genişləndirməli və BMT-ları və digər tərəfdaşlar ilə birlikdə qeyd edilən istiqamətdə işlərin aparılması üçün zəruri investisiyanı təmin etməlidir.

Cənub tərəfdə, dəniz, aviasiya, dəmiryolu, avtomobil yolu və şəhər nəqliyyat sistemi məsələlərini əhatə edən 2014-2020-ci illər üzrə Regional Nəqliyyat Fəaliyyət Planı çərçivəsində tənzimləyici bazanın uyğunlaşdırılması və əlaqələndirməsi məsələsi nəzərdən keçirilməlidir. Eyni zamanda, Aİ prioritet regional infrastruktur layihələrini müəyyən etməli və gələcək Trans-Aralıq Dənizi Nəqliyyat Şəbəkəsi üçün nümunəvi xəritələr hazırlamalıdır.

Gürcüstan, İsrail, İordaniya Moldova və Mərakeş (Ukrayna ilə artıq tamamlanmaq üzrədir) ilə bu günə qədər imzalanmış razılaşmaların həyata keçirilməsi və yeni razılaşmalar üzrə danışıqların aparılması vasitəsilə Ümumi Aviasiya Məkanı təşəbbüsü təşviq ediləcəkdir. Aİ dəniz limanlarının

infrastrukturunun və aidiyyəti xidmətlərin təkmilləşdirilməsi daxil olmaqla tərəfdaşların dənizlərin avtomobil yollarından faydalanmaq potensialına yardım etməlidir.

Eyni zamanda, Aİ həm şərq, həm də cənub istiqamətdə regional tənzimləyici qrupları vasitəsilə tərəfdaşlar ilə telekommunikasiya sahəsində yaxınlaşmanı təşviq edəcəkdir.

ENERJİ TƏHLÜKƏSİZLİYİ VƏ İQLİM SAHƏSİNDƏ FƏALİYYƏT

Məsləhətləşmə zamanı AQS çərçivəsində həm təhlükəsizlik tədbiri (enerji müstəqilliyi), həm də dayanıqlı iqtisadi inkişafın vasitəsi kimi enerji sahəsində əməkdaşlığa xüsusi diqqətin yetirilməsi ilə bağlı güclü dəstəyin olduğu müəyyən edilmişdir.

- Enerji mənbələrinin diversifikasiyası, enerji effektivliyi sahəsində əməkdaşlığın genişləndirilməsi, və aşağı karbon iqtisadiyyatına keçid istiqamətində fəaliyyətlərin dəstəklənməsi vasitəsilə daha geniş enerji müstəqilliyinin əldə edilməsinə yardım etmək
- Qonşuluq münasibətlərindən kənarda tərəfdaşlar ilə əməkdaşlıq üçün yeni çərçivə

Mərkəzidə ambisiyalı iqlim siyasətinin dayandığı dayanıqlı Enerji Birliyinin yaradılması məqsədilə Aİ enerji təhlükəsizliyi, enerji bazalarında islahatlar və dayanaqlı enerjinin təşviq edilməsi sahəsində qonşu ölkələr ilə enerji dialoqunun gücləndirilməsinə sadıqdır. Aİ enerjinin təhlükəsiz, etibarlı və ehtimal olunan tərzdə hasil edilməsi və nəql olunması sahəsində qonşularından yüksək dərəcədə asılıdır və bu səbəbdən də, enerji təhlükəsizliyi və dayanıqlı hasilat məsələləri üzrə tərəfdaş ölkələr ilə dialoqun gücləndirilməsinə ehtiyac duyur. Eynilə, enerji tərəfdaşların özlərinin davamlı inkişafı və dayanıqlılığı baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Bəzi tərəfdaşlar enerji resursları üzrə və ya tranzit ölkəsi kimi mövqeləri hesabına əhəmiyyətli və ya potensial olaraq əhəmiyyətli gəlirlərə malikdir. Lakin bütün tərəfdaşların iqtisadiyyatında sabitlik onların enerji istehlakı ilə enerji təchizatçı və ya hasilatı profili arasında dayanıqlı balansdan bu və ya digər dərəcə asılıdır. Şərqdə yerləşən bəzi tərəfdaşlar müəyyən təchizatçılardan həddindən artıq yüksək dərəcə asılılığa malikdir və bu səbəbdən də, təchizat mənbələrinin diversifikasiyası hesabına suverenliyin artırılmasına böyük maraq göstərir. Aİ bu cür səyləri dəstəkləməkdə davam edəcəkdir. Cənub hissədə olan digər ölkələr də getdikcə yüksələn enerji tələbatının idarə edilməsi ilə əlaqədar çağırışlar ilə üzləşir.

Ukrayna üçün alternativ qaz ixracı axının yaradılması, Cənub Qaz Dəhlizinin tamamlanması və yeni enerji yataqlarından daha səmərəli şəkildə istifadə edilməsi pan-Avropa enerji təhlükəsizliyinə nail olunması baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Enerji səmərəliliyi, bərpa oluna bilən enerji mənbələri, tələbin idarə edilməsi və iqlim dəyişikliyinə təsirlərinin yüngülləşdirilməsi və adaptasiya üzrə əməkdaşlığın genişləndirilməsi enerji suverenliyini artırmaq və zərərli qaz buraxılışlarını azaltmaqla daha səmərəli, rəqabət

qabiliyyətli, dayanıqlı və stabil iqtisadiyyatların inkişafına yardım edəcəkdir. Özlənən Paris İqlim Razılaşmasının və onun növbəti mərhələlərinin, xüsusilə də tərəfdaşların zərinə götürdükleri öhdəliklərin tam şəkildə həyata keçirilməsinin təşviqi müvafiq məqsədlərin əldə edilməsi baxımından çox vacibdir. Aİ qazıntı yanacaq mənbələri üzrə qabaqcıl təcrübənin bölüşdürülməsi, birgə tədqiqatların aparılması, o cümlədən subsidiyaların tədricən aradan qaldırılması, atmosfərə buraxılan zərərli qazlar üzrə sistemli monitoring, hesabatlıq və yoxlama çərçivəsinin, o cümlədən uzunmüddətli dövr üçün hazır olduqda sonra Aİ-nin emissiyalar üzrə ticarət sisteminə birləşdirilə bilinən emissiya ticarət sistemlərinin tətbiq edilməsi istiqamətində işlər aparacaqdır.

Investisiya və ticarət imkanlarını artırmaq məqsədilə Aİ Moldova Respublikası, Ukrayna və Gürcüstan ilə Enerji İcması vasitəsilə tam enerji bazarı integrasiyasını genişləndirəcəkdir. Aİ həmçinin, qarşılıqlı maraq kəsb edən sektorla üzrə digər tərəfdaşlar ilə tənzimləyici bazanın uyğunlaşdırılması iqlimində işlər aparmalıdır. Cənub Qonşuluq tərəfdaşı ölkələrinə gəldikdə Aİ enerji hasilatını, paylanmasını, ticarəti və səmərəli istehlakın təşviq etmək məqsədilə xüsusi çərçivə əsasında əməkdaşlıq imkanları təklif edəcəkdir. İlk addım kimi, Aİ ölkə üzrə müfəssəl enerji siyasəti təhlillərinin aparılması, o cümlədən enerji investisiyalar sahəsində maneələrə və müvafiq islahatların müəyyən edilməsinə dair araşdırmaların həyata keçirilməsi məqsədilə maraqlı tərəfdaşlar və Beynəlxalq Enerji Agentliyi ilə birgə çalışacaqdır.

Aİ Şərqi Aralıq Dənizi hövzəsi, Maqreb və Cənubi Qafqaz kimi alt-regional əməkdaşlıq əlaqələrini dəstəkləyəcəkdir. Qonşuluq əlaqələrindən savayı Türkiyə, Qazaxıstan, Türkmənistan və potensial olaraq İraq və İran kimi ölkələr ilə çalışmaq üçün yeni Tematik Çərçivədən istifadə oluna bilər. Bu trans-regional fəaliyyəti və müvafiq sahələr üzrə investisiyaları dəstəkləməklə yanaşı İNOGATE kimi uğurlu təşəbbüslərin genişləndirilməsinə imkan yaradacaqdır. Məqbul şərait mövcud olduğu təqdirdə Aİ beynəlxalq və Avropa qanunlarına uyğun olaraq Rusiya ilə enerji əlaqələrinin yeni formatını nəzərdən keçirə bilər.

V.2. TƏHLÜKƏSİZLİK İSTİQAMƏTİ

Məsləhətləşmə zamanı maraqlı tərəflər tərəfdaş ölkələrin qarşılaşdıqları təhdidlərə qarşı dayanıqlılığını təmin etmək məqsədilə AQS çərçivəsində təhlükəsizlik məsələsinə geniş yer verilməsinin tərəfdarı olduğunu bildirmişlər. Təhlükəsizlik üzrə yeni hədəflər AQS çərçivəsində geniş əməkdaşlıq istiqamətlərini açacaqdır. Əməkdaşlıq təhlükəsizlik sektorunda islahatları, sərhədlərin müdafiəsini, terrorçuluğa və ekstremizmə qarşı mübariz tədbirlərini və böhranların idarə edilməsi məsələlərini əhatə etməlidir.

2015-ci ilin iyun ayında Avropa Şurası böhranların qarşısının alınması və idarə edilməsi məqsədilə, o cümlədən çevik coğrafi ərazilər üzrə potensialın artırılması istiqamətində konkret layihələr vasitəsilə tərəfdaşların imkanlarının və səlahiyyətlərinin artırılmasına ehtiyacın olduğunu bir daha vurğulamışdır. Tərəfdaş ölkələrin üzləşdikləri xüsusi təhlükəsizlik çağırışlarını nəzərə alaraq AI təhlükəsizlik sektorunda islahatların aparılması sahəsində əməkdaşlığa xüsusi diqqət yetirməlidir. Təhlükəsizlik üzrə Avropa Gündəliyinə² uyğun olaraq, yeni AQS qanunun aliliyi prinsiplərinə və beynəlxalq hüququ normalara, o cümlədən beynəlxalq insan hüquq qanunlarına tam uyğun şəkildə terrorçuluğa qarşı mübarizə və radikalizmin qarşısının alınması, ciddi və mütəşəkkil trans-sərhəd cinayət və korrupsiya əməllərinin aradan qaldırılması, cinayət məsələləri üzrə ədliyyə sistemi əməkdaşlığının genişləndirilməsi və kiber-cinayətkarlığa qarşı mübarizə məsələlərini prioritetləşdirəcəkdir.

Tərəfdaşlar ilə proaktiv fəaliyyət trans-sərhəd təhdidlərin köklü səbəblərinin aradan qaldırılması və ümumi sərhədlərin təhlükəsizliyinə töhfə verilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Maraqlı göstərən tərəfdaş ölkələr ilə birlikdə trans-sərhəd təhdidlərin aradan qaldırılması üzrə məlumat mübadiləsi və potensialın artırılması tədbirləri gücləndirilməlidir. Eyni zamanda, yeni AQS miqrantların qanunsuz köçürülməsi, insan alveri, sosial vəhdət və sərhədlərin mühafizəsi / idarə olunması kimi sərhədləri aşan miqrasiya məsələləri ilə əlaqəli təhlükəsizlik çağırışlarını nəzərə alacaqdır.

Qadınlar, sülh və təhlükəsizlik üzrə UNSCR 1325 sənədinin, eləcə də onun növbəti qətnamələrini, təşviq edilməsi və həyata keçirilməsi və gender perspektivi baxımından Ümumi Təhlükəsizlik və Müdafiə Siyasətinin planlaşdırılması, icrası və qiymətləndirilməsi məqsədilə əlavə səylər ediləcəkdir.

Təhlükəsizlik sektorunda islahat: AI tərəfdaş ölkələrin təhlükəsizlik məsələləri üçün məsul qurumları ilə əməkdaşlıq əlaqələrinin genişləndirilməsini nəzərdə tutur. Vətəndaş və hərbi təhlükəsizlik sahəsində islahatlar aparılan maraqlı göstərən tərəfdaş ölkələr dəstəklənməlidir. Bu cür əməkdaşlıq strateji və siyasət məsləhətlərini, institutsional quruculuq və potensialın artırılması tədbirlərini, vətəndaş cəmiyyəti ilə dialoqu və icma təhlükəsizlik proqramlarının dəstəklənməsini əhatə edə bilər.

Terrorçuluğa qarşı mübarizə və radikalizmin qarşısının alınması: Terrorçuluq və radikalizm təhdidləri həm Avropaya, həm də onun qonşu dövlətlərinə sirayət edir. Bu baxımdan AI terrorçuluğa qarşı mübarizə, o cümlədən radikalizmin qarşısının alınması, zorakı ekstremizmin aradan qaldırılması, terrorçuluğa qarşı mübarizə sahəsində ədliyyə sisteminin fəaliyyətinin dəstəklənməsi və pulların yuyulması üzrə müvafiq çərçivə vasitəsilə terrorçuluğu maliyyə

² Komissiyanın Avropa Parlamentinə, Şuraya, İqtisadiyyat və Sosial Komitəyə və Regionlar Komitəsinə məlumatı: Təhlükəsizlik üzrə Avropa Gündəliyi, COM (2015) 185 yekun

mənbələrinin kəsilməsi sahəsində tərəfdaş ölkələr ilə birgə fəaliyyəti genişləndirəcəkdir. Vətəndaş cəmiyyətinin, xüsusilə də gənclərin təşkilatlarının radikalizmin qarşısının alınması tədbirlərinə cəlb edilməsi mühüm həmiyyət kəsb edəcəkdir. Mövcud Radikalizm üzrə Məlumatlandırma Şəbəkəsi (RAN) və onun bu yaxınlarda yaradılmış İxtisasartırma Mərkəzi mübadilə və əməkdaşlıq istiqamətində vacib platforma rolunu oynayacaqdır. Qeyri-effektiv ədliyyə sistemi, gender bərabərsizliyi, nifrəti təşviq edən çıxışlar, gənclər arasında işsizlik və savadsızlıq kimi geniş məzmunlu məsələlərin həlli radikalizmə qarşı ümumi səylərin tərkib hissəsi olacaqdır. Anna Lindth Fondu tərəfindən təşviq edilən mədəniyyətlər-arası dialog təşəbbüsləri çox mühüm faktordur.

Mütəşəkkil cinayətkarlığın aradan qaldırılması: mütəşəkkil cinayətkarlıq və korrupsiya geniş regionda sabitlik üçün təhdid yarada bilər. Aİ ciddi və mütəşəkkil cinayətkarlığa, o cümlədən qeyri-qanuni miqrant daşımalarına və insan alverinə qarşı mübarizə sahəsində və cinayət hüququ alətlərinə əlavə olaraq maliyyə tədqiqatlarından istifadənin təşviqi vasitəsilə cinayətkar şəbəkəsinin dağıdılması istiqamətində fəaliyyətində tərəfdaş ölkələr yardımın göstərilməsini gücləndirməlidir. Bu məqsədlə Təhlükəsizlik üzrə Avropa Gündəliyi³ Siyasət Çərçivəsinin (ciddi və mütəşəkkil cinayətkarlıq üzrə) genişləndirilərək qonşu ölkələri də əhatə etməsini dəstəkləyir. Aİ həmçinin, tərəfdaş ölkələrin mövcud maliyyə tədqiqatı şəbəkələrinə cəlb edilməsi imkanlarını araşdırmalıdır (məsələn, Maliyyə Kəşfiyyat Orqanları). Eyni zamanda, Aİ insan alveri, kiçik silahlar və yüngül sursatlar üzrə qanunsuz ticarət və narkotiklərin dövriyyəsinə qarşı mübarizə istiqamətində tərəfdaş ölkələr ilə birgə fəaliyyəti davam etdirəcək və ölkə üzrə inteqrasiya olunmuş və balanslı narkotik maddələrə qarşı mübarizə siyasətlərinin həyata keçirilməsində onlara dəstək göstərəcəkdir. Lazım olduğu təqdirdə, Aİ tərəfdaş ölkələr ilə ədliyyə və hüquq mühafizə sistemi sahəsində fəaliyyət üçün hüquqi çərçivənin təkmilləşdirilməsinə çalışacaqdır. İnterpol təşkilatı ilə əlaqədar, qonşu ölkələrdə hüquq mühafizə orqanlarının potensialının daha da yüksəldilməsi və Aİ üzv ölkələri ilə Europol arasında informasiya mübadiləsinin dəstəklənməsi ehtiyacları bir daha nəzərdə keçirilməlidir. Eurojust ilə əlaqədar, Aİ bütün ciddi cinayətlərin təhqiqatı üzrə ədliyyə sistəmi sahəsində əməkdaşlığın dəstəklənməsi məqsədilə daha güclü fəaliyyəti və əməkdaşlığı təşviq edəcəkdir.

Kiber cinayətkarlığa qarşı mübarizə: Aİ-nin Kiber Cinayətkarlığa Qarşı Mübarizə Strategiyası⁴ qonşu tərəfdaş ölkələr ilə birgə praktik fəaliyyət çərçivəsi müəyyən edir. Aİ kiber təhlükəsizlik və dayanıqlı informasiya infrastrukturunu, kiber cinayətkarlığa və kiber terrorçuluğa qarşı mübarizə sahəsində, o cümlədən təhdidlərin təhlili, hüquq mühafizə sahəsində ixtisaslaşmanın təşviqi, ədliyyə sistemində təlimlər və üçüncü ölkələrdə müvafiq milli siyasətlərin, strategiyaların və təsisatların yaradılması vasitəsilə potensialın artırılması üçün yardım təklif etməlidir. Aİ qonşuluqda yerləşən tərəfdaşlar ilə birgə Kiber cinayətkarlığa dair Budapeşt

³ Təhlükəsizlik üzrə Avropa Gündəliyi ([COM\(2015\)0185 yekun](#))

⁴ Avropa İttifaqının Kiber Təhlükəsizlik Strategiyası: Açıq, təhlükəsiz və etibarlı kiber mühit (JOİN(2013)01 yekun)

Konvensiyasını ratifikasiyasını və həyata keçirilməsini təşviq etməkdə davam edəcəkdə. Sözügedən konvensiya kiber cinayətkarlığa qarşı ölkə qanunvericilik bazasının hazırlanması və müvafiq sahədə beynəlxalq əməkdaşlıq üçün baza rolunu oynayır

Kimyəvi, bioloji, radioloji və nüvə riskinin azaldılması: hazırlıq səviyyəsinin və reaksiya potensialının artırılmasında, o cümlədən Aİ tərəfindən maliyyələşdirən İxtisasartırma Mərkəzi vasitəsilə tərəfdaş ölkələrə köməklik etmək.

Ümumi Təhlükəsizlik və Müdafiə Siyasəti (ÜTMS) əməkdaşlıq və həlli yubadılan münaqişələr: Aİ-nin təhlükəsizlik və müdafiə arxitekturası çərçivəsində yaradılan strukturlar qabaqcıl təcrübələrin mübadiləsi, ümumi məqsədlər üzrə əməkdaşlıq və potensialın artırılması üçün forum rolunu oynaya bilər. Belə ki, ÜTMS ilə bağlı məsələlər üzrə əməkdaşlığa yeni stimullar veriləcəkdir. Tərəfdaşlıq ruhunu və birgə məsuliyyəti hissini inkişaf etdirmək məqsədilə - konkret hallarda – tərəfdaş ölkələrin ÜTMS missiya və fəaliyyətlərində, Aİ Battlegroups çərçivəsində iştirakı və onların Avropa Müdafiə Agentliyi və Avropa Təhlükəsizlik və Müdafiə Kolleci kimi müvafiq proqramlara qoşulması təşviq edilməlidir. Aİ tərəfdaş ölkələr ilə təhlükəsizlik və müdafiə sahəsində dialoqlar qurmağa və tərəfdaş ölkələrin rəsmi və səlahiyyətli şəxslərinin müvafiq müdafiə kolleclərində iştirakını dəstəkləməyə çalışacaqdır. Aİ-nin kənar münaqişə və böhranlara müfəssəl yanaşmasına uyğun olaraq qonşu ölkələrdə böhranların idarə edilməsi və həlli yubadılan münaqişələrin həll edilməsi proseslərinin dəstəklənməsi məqsədilə mövcud olan bütün vasitələrdən istifadə olunacaqdır – müvafiq olduğu təqdirdə, ÜTMS missiya və əməliyyatları və ya Aİ-nin Xüsusi nümayəndələri.

Böhranın idarə edilməsi və reaksiya: Aİ mülki müdafiə sahəsində sıx tərəfdaşlıq və Aİ-nin mülki müdafiə mexanizmi ilə əməkdaşlıq imkanları təklif etməklə tərəfdaşların erkən xəbərdarlıq, profilaktik tədbirlər və hazırlıq üzrə potensialını artırmalıdır. Aİ həmçinin sağlamlıq təhlükələrinə, o cümlədən keçici xəstəliklərə qarşı effektiv reaksiya vermək sahəsində ölkələrin potensialının gücləndirilməsi vasitəsilə sağlamlığın təhlükəsizliyi məsələlərinə xüsusi diqqət yetirəcəkdir. Xüsusi qərarlardan asılı olaraq, böhranlara reaksiya ehtiyacı tədbirləri çərçivəsində Aİ Peyk Mərkəzi tərəfindən təqdim edilən görüntülərə çıxış imkanı verilə bilər. AQS və digər maliyyə alətlərinin hazırlanması və tətbiqi sahəsində çeviklik sözügedən yanaşma baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edəcəkdir. Bu səbəbdən də, AQƏ və geniş CFSP/CSDP tədbirləri çərçivəsində həyata keçirilən fəaliyyətlər ilə Aİ üzv ölkələri ilə ikitərəfli və aidiyyəti beynəlxalq təşkilatlar ilə birgə fəaliyyətlər arasında sıx əməkdaşlıq təmin ediləcəkdir. Digər alətlər ilə sinerjiya, o cümlədən prinsipial və ehtiyaca əsaslanan humanitar yardımlar, eləcə də dayanıqlıq və stabilləşmə məsələləri üzrə birgə fəaliyyət imkanları tədqiq olunmalıdır. Müfəssəl yanaşmaya uyğun olaraq Aİ üzv ölkələrinin və Aİ agentliklərinin cəlb edilməsi təhlükəsizlik sahəsində dəstəyin müəyyən edilməsi və təmin edilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edəcəkdir.

V.3. MIQRASIYA VƏ MOBİLLİK

Böyük miqrant axınının və qaçqınların qonşu ölkələrdən keçərək Aİ-yə daxil olduğu bir şəraitdə məsləhətləşmələr zamanı tərəfdaşların Aİ-yə doğru daha geniş mobillik marağının olması təsdiq olundu. AQS həm qanuni, həm də qanunsuz miqrasiya sahəsində intensiv əməkdaşlığı əks etdirəcəkdir:

- Qonşu ölkələrdən kənarda tərəfdaşlar ilə əməkdaşlığı genişləndirmək
- Qaçqın və məcburi köçkünləri qəbul də və onlara yardım edənlərə göstərilən dəstəyi artırmaq
- Qanunsuz miqrasiyanın və məcburi köçürülmələrin səbəbləri üzrə əməkdaşlığı genişləndirmək
- Geri qayıtmalar və təkrar qəbullar və dayanıqlı təkrar integrasiya üzrə effektiv əməkdaşlıq
Eyni zamanda
- Qarşılıqlı faydalı qanuni miqrasiyanı dəstəkləmək üçün Aİ-də bilik və bacarıqlara olan boşluqları daha yaxşı müəyyən etmək
- Dövri miqrasiyasının daha yaxşı dəstəklənməsi
- Kvalifikasiyaların tanınmasının dəstəklənməsi
- Akademik mobillik üzrə dialoqların aparılması

Hazırkı qaçqın böhranı göstərdiyi kimi qanunsuz miqrasiya və məcburi köçürmənin səbəblərinin həll edilməsi qonşuluq çərçivəsində stabilləşmə baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Miqrasiya üzrə Avropa Gündəliyi; Avropa Şurasının 25-26 iyun və 15-16 oktyabr tarixli qərarları; Şərqi Aralıq Dənizi Hövzəsi / Qərbi Balkan Hövzəsi Marşrutları üzrə 8 oktyabr tarixli Yüksək Səviyyəli Konfrans və 2015-ci ilin 11-12 noyabr tarixlərində baş tutmuş Miqrasiya üzrə Valletta Sammiti – bütün sadalanan tədbirlər AQS tərəfdaş ölkələri ilə daha dərin əməkdaşlıq üçün yeni siyasi stimulun olduğunu təsdiq edir.

İntegrasiyalı yanaşma əsasında tərəfdaşlığın yaradılması

Ötən illər ərzində bir neçə geniş miqyaslı viza dialoqları və çox sayda Mobillik Tərəfdaşlığı tədbirləri vasitəsilə miqrasiya və mobillik sahəsində tərəfdaşlar ilə əməkdaşlıq əlaqələri dərinləşdirilmişdir. Həm Şərq, həm də Cənub tərəf olmaqla digər tərəfdaşlar ilə də dialoqlar yaradılmışdır. Aİ təkcə qonşular deyil, eyni zamanda, digər ölkələr ilə də əməkdaşlığın genişləndirilməsində maraqlıdır – Qərbi Balkan ölkələri, Türkiyə, Yaxın Şərq ölkələri, Sahel regionu və Afrika Buynuzu regionu ölkələri. İslahatları dəstəkləmək və tərəfdaş ölkələri sıx əməkdaşlığa dəvət etmək məqsədilə tərəfdaş ölkələr fərqləndiriləcək və Aİ ilə daha sıx əməkdaşlığa can atan ölkələr ilə viza və mobillik məsələləri üzrə daha fəal fəaliyyətlər

aparılacaq, o cümlədən tərəfdaşlar ilə viza rejiminin liberallaşdırılması və sadələşdirilməsi istiqamətində dialoqlar həyata keçiriləcəkdir.

Cənub regionunda Rabat və Xartum kimi, Şərq bölgəsində isə Budapeşt və Praqa prosesləri kimi artıq həyata keçirilməkdə olan dialoqlar mövcuddur. Buraya həmçinin, regionlar-arası əməkdaşlıq və proqramların hazırlanması məqsədilə miqrasiya və sığınacaq məsələləri üzrə Şərq Tərəfdaşlıq Panelini də aid etmək olar. Qonşuluq çərçivəsində kənarda qalan ölkələr ilə daha effektiv əməkdaşlığın qurulması üçün Tematik Çərçivə hazırlana bilər.

Qarşılıqlı faydalı miqrasiyanın və mobilliyin təşviqi

Qanunsuz miqrasiyanı qarşısının alınması səyləri ilə yanaşı, Aİ mobillik və insanlar arasında əlaqələrin təşviq edilməli olduğunu hesab edir. Aİ Avropanın əmək bazarında bilik və bacarıqlarda olan boşluqları müəyyən etmək məqsədilə daha yaxşı alətləri təşviq etməyi və Aİ-də çalışan üçüncü ölkə vətəndaşlarının kvalifikasiyasının tanınması prosesinin dəstəklənməsini planlaşdırır.

Aİ AQS ölkələrində mövcud vəziyyət nəzərə alınmaqla öz hüquqi çərçivəsini gücləndirəcək və onun tam və məqsədyönlü icrasını təşviq edəcəkdir.

2016-cı ilin mart ayında Komissiya üçüncü ölkələrin yüksək ixtisaslı vətəndaşlarının Aİ-yə gəlişini və burada qalmasını təkmilləşdirmək və daha da sadələşdirmək məqsədilə Aİ Mavi Kart Direktivinə əlavə və dəyişiklər etməyi nəzərdə tutur. Aİ tədqiqat, araşdırmalar, şagird mübadiləsi, təlim və könüllü xidmətlər məqsədilə AQS ölkələrinin vətəndaşları üçün akademik mobilliyi genişləndirmək və onların Aİ ölkələrinə daxil olması və orada yaşaması şərtləri üzrə qanunvericilik çərçivəsini təkmilləşdirmək məqsədilə müvafiq istiqamətdə fəaliyyətləri dəstəkləməlidir.

Aİ bilik və kvalifikasiyaların tanınması prosesinin dəstəklənməsi və müvafiq nəticələrin əldə edilməsi məqsədilə AQS ölkələri ilə əməkdaşlıq edəcəkdir.

Üzv ölkələr ilə birgə biz ixtisaslı işçi qüvvəsinin miqrasiyası sxemini, o cümlədən Aİ ilə miqrasiya məsələlərində əməkdaşlığı genişləndirmək niyyətində olan AQS ölkəsinin vətəndaşları üçün imtiyazlı sxemlərin təklif edilməsi imkanlarını təşviq edəcəyik.

Əmək bazarının ehtiyaclarını daha yaxşı qiymətləndirmək və bu istiqamətdə miqrasiyanın oynaya bildiyi rolunu təhlil etmək məqsədilə biznes dairələri, həmkarlar ittifaqları və sosial tərəfdaşlar ilə dialoq platforması yaradılacaqdır. Uzunmüddətli dövrdə işəgötürənlərə ilkin seçilmiş namizədlər toplusu arasından prioritet müraciətçiləri müəyyən etməyə imkan verən "marağın ifadəsi" nümunəsi əsasında qanuni miqrasiya üzrə yeni yanaşma məqsəduyğun olardı.

Eyni zamanda, diaspora icmaları ilə əlaqələrin qurulması, regional mobillik sxemlərinin, o cümlədən Cənub-Cənub mobilliyinin genişləndirilməsi və sirkulyar miqrasiya üzrə fəaliyyət istiqamətində daha effektiv yollar axtarılacaqdır. Bu zaman, 2014-cü il üzrə Mövsümü İşçilər Direktivinə uyğun olaraq müvafiq sektorlarda (məsələn, kənd təsərrüfatı, və ya turizm) sxemlər müəyyən olunacaqdır. Aİ həmçinin, kiçik və orta müəssisələr üzrə miqrasiya sxemini və Avropa ölkələrinin sahibkarları üçün təlim proqramlarını təşviq etməlidir.

Eyni zamanda, Aİ üzv ölkələrin birində əsas qeydiyyatını saxlamaqla Aİ-də müvəqqəti yaşayan insanlara öz doğma vətənlərində biznes, peşəkar və ya digər fəaliyyətlər ilə məşğul olmağa imkan verilməsi məsələsini də nəzərdən keçirəcəkdir. Vəsaitlərin effektiv köçürülməsi məsələsi də öz həllini tapacaqdır.

Biz “beyin dövriyyəsini” təşviq etmək məqsədilə kapital təmin etmək üçün yeni start-up (Start-back) fondu yaradacağıq. Sözügedən fond Avropa İttifaqında yaşadıqdan sonra öz doğma vətəninə qayıdan miqrantların inteqrasiyası və əldə edilən bilik və bacarıqlar vasitəsilə yerli iqtisadiyyatın və cəmiyyətin inkişafına töhfə verə bilməsi üçün onları dəstəkləyəcəkdir.

Aİ real və ədalətli miqrasiyanı dəstəkləməkdə davam edəcək və mədəniyyətlə-arası dialoqun, mədəni müxtəlifliyin və qarşılıqlı anlaşmanın təşviqi vasitəsilə irqçilik və ayrı-seçkiliyin bütün formalarına qarşı amansız mübarizə aparacaqdır.

Ehtiyacı olanların müdafiəsinin təmin edilməsi

Aİ-nin geniş qonşu ölkələri çərçivəsində bir sıra böyük həlli yubadılan böhranlar mövcuddur və dünya üzrə qaçqın və məcburi köçkünlərin təqribən 40%-i bu regionda məskunlaşmışdır. Bu səbəbdən də, Aİ qısamüddətli humanitar ehtiyaclar ilə uzunmüddətli inkişaf və təhlükəsizlik tədbirləri arasında sıx əlaqələrin təşviq edilməsi ilə daha inteqrasiyali və daha müfəssəl reaksiyalar tələb edir.

Aİ münaqişə nəticəsində öz ölkələrini tərk etməli olan şəxslərin, o cümlədən xüsusilə də kimsəsiz qaçqın uşaqların dəstəklənməsi ilə sığınacaq və müdafiə sistemlərinin yaradılmasında tərəfdaş ölkələrə yardım edəcəkdir. Yardım çərçivəsində bu qəbildən olan şəxslərin baza ehtiyacları qarşılanacaq, onların insan hüquqları qorunacaq və onların sosial-iqtisadi və insan potensialı qorunacaq və məskunlaşdıqları ölkədə yerli cəmiyyətlər və icmaların rifahı naminə istifadə ediləcəkdir. İcrasına 2016-cı ildən başlanılacaq Şimali Afrika və Afrika Buynuzu regionu ölkələri üçün yeni Regional İnkişaf və Müdafiə Proqramları (RDPP), eləcə də Yaxın Şərq ölkələri (İordaniya, Livan və İraq) üçün artıq mövcud olan RDPP bu məqsədlə çox mühüm əhəmiyyət kəsb edəcəkdir. Onların məqsədi xüsusilə beynəlxalq müdafiə və sığınacaq kimi sahələrdə potensialın artırılması, eləcə də müəyyən qədər güc yolu ilə öz yurdlarından qovulan əhəlinin və onları qəbul edən icmaların dayanıqlığının artırılması vasitəsilə böyük sayda məcburi köçkünləri qəbul etməkdə tərəfdaş ölkələrə dəstək göstərməkdir.

Qanunsuz miqrasiyanın aradan qaldırılması

Aİ həm ölkə vətəndaşları, həm də ölkələrindən tranzit kimi istifadə edən qanunsuz miqrasiyanın səbəblərinin afardan qaldırılması və yüngülləşdirilməsi istiqamətində AQS ölkələri ilə birgə çalışacaqdır.

Aİ sözügedən regionda qalmaq hüququ olmayan və ya qalmaq hüququ başa çatan şəxslərin ləyaqətli və dayanıqlı şəkildə öz ölkələrinə qaytarılması istiqamətində işlər aparacaqdır. Bu zaman Komissiyanın qayıdışa dair Fəaliyyət Planına uyğun olaraq təkrar qəbul razılaşmaları və könüllü qayıdış və təkrar qəbul sxemləri hazırlanaraq tam şəkildə icra olunacaqdır. Aİ həmçinin, AQS ölkələrinə onların özlərinin qayıdış siyasətlərini hazırlamaqda yardım edəcəkdir ki, bu da sözügedən ölkələrə üçüncü ölkə vətəndaşlarını öz ölkələrinə qaytarmasına imkan verəcəkdir. Öz ölkəsinə geri qayıdan şəxslərin yerli iqtisadiyyata və cəmiyyətə təkrar integrasiya etməsi və töhfə verməsi məqsədilə müvafiq mexanizmlər hazırlanmalıdır. Geri qayıdış və təkrar qəbul sahəsində əməkdaşlığın genişləndirilməsi məqsədilə bütün resurslar səfərbər olunacaq və qanunsuz miqrantların mənbə ölkələri və tranzit ölkələri ilə bütün dialoqlar zamanı təkrar qəbul məsələsi ön planda olacaqdır⁵.

Aİ qanunsuz miqrant daşımalarına qarşı mübarizə aparmaq məqsədilə Aİ-nin aidiyyəti agentlikləri ilə birgə yerli və regional strategiyaların hazırlanması və sərhədlərin integrasiyalı şəkildə idarə edilməsi standartlarının qurulması istiqamətində səylərin dəstəklənməsini gücləndirəcəkdir.

Sərhədlərin idarə edilməsi üzrə əməkdaşlığın genişləndirilməsi

Sərhədlərin idarə edilməsi sahəsində qonşu tərəfdaşlar ilə proaktiv fəaliyyət miqrasiya prosesinin daha yaxşı idarə edilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Maraqlı göstərən tərəfdaş ölkələr ilə birlikdə Aİ informasiya mübadiləsi, idarəetmə potensialı və əməliyyat və texniki əməkdaşlıq sahəsində işləri bir qədər də intensivləşdirəcəkdir. Bu təlimlər, tədqiqat, potensialın gücləndirilməsi layihələri və tərəfdaş ölkələr ilə pilot təşəbbüslər vasitəsilə, xüsusilə də FRONTEX və EUROPOL daxil olmaqla Aİ-nin aidiyyəti agentlikləri ilə birgə fəaliyyət çərçivəsində həyata keçirilməlidir.

VI. REGIONAL İSTİQAMƏT

Məsləhətləşmə qismən mövcud regional əməkdaşlıq formatında keçirilmişdir ki, bu təcrübə davam etdiriləcəkdir. Lakin məsləhətləşmə prosesi qonşuların qonşu ilə birgə fəaliyyəti üçün yeni metodların yaradılmasına güclü maraq ifadə etmişdir:

- AQS sərhədləri hüduqlarından kənarda yeni əhatə dairəsi

⁵ Aİ-nin qayıdış üzrə fəaliyyət planı, 9 sentyabr 2015-ci il, COM(2015)453 yekun)

- Birgə çağırışları həll etmək üçün yeni tematik çərçivə; məsələn, miqrasiya, enerji, təhlükəsizlik və sağmalıq üzrə

2009-cu ildə Aİ və altı şərq tərəfdaşı ölkələri fundamental dəyərlərə (o cümlədən, demokratiya, qanunun aliliyi və insan hüquqlarına və fundamental azadlıqlara hörmət) töhfə, bazar iqtisadiyyatı, dayanıqlı inkişaf və səmərəli idarəetmə prinsipləri əsasında Şərq Tərəfdaşlığı (EaP) təşəbbüsünə başladılar. Həmin dövrdən etibarən EaP inkişaf edərək ticarətdən enerjiyə, nəqliyyat və təhsil və ya ətraf mühitə qədər müxtəlif məsələlər üzrə mübadilə və əməkdaşlıq üçün çevik foruma çevrilmişdir. 2015-ci ildə Rıqa şəhərində keçirilmiş EaP sammiti təsisatların və səmərəli idarəetmənin gücləndirilməsi, mobillik və insanlar arasında ünsiyyətləri, bazar imkanlarını və qarışıqlı əlaqələri tərəfdaşlar ilə birgə, eləcə də EaP-in çoxtərəfli çərçivəsində irəli aparılacaq paylaşılan prioritetlər kimi müəyyən etmişdir. Öz münasibətlərini necə qurmaq Aİ və onun tərəfdaşlarının müstəsna hüququdur.

Aralıq Dənizi Regionu üzrə İttifaq vasitəsilə cənub hissəsində regional əməkdaşlıq inkişaf etdirilmişdir. Təşkilat qarşılıqlı maraq kəsb edən məsələlər və region üzrə cari layihələr üzrə əməkdaşlıq çərçivəsi təmin etməklə siyasi və iqtisadi müzakirələr üçün dəyərli forum kimi özünü sübut etmişdir. İctimai məsləhətləşmənin əksər iştirakçıları sözügedən əməkdaşlığın dərinləşdirilməsini tövsiyə etmişdir. Komissiya və Yüksək Səviyyəli Nümayəndəlik qeyd edilən regional əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi istiqamətində işlər aparır. Bu səbəbdən də, Aİ mümkün olduğu təqdirdə regional əməkdaşlıq səyləri çərçivəsində UfM-ə üstünlük verəcəkdir.

Qonşuların özləri arasında əlaqələr möhkəmləndirilməli və həm şərq, həm də cənub istiqamətdə alt-regional əməkdaşlıq təşviq edilməlidir. Müvafiq olduğu təqdirdə qonşu tərəfdaşlar ilə üzv ölkələr, o cümlədən namizəd və potensial namizəd ölkələri arasında regional əməkdaşlıq Aİ makro-regional strategiyaları və ərazi əməkdaşlıq proqramları vasitəsilə həyata keçiriləcəkdir. Burada məqsəd onların potensialdan tam şəkildə istifadə etməkdir.

Digər tərəfdaşlar ilə əlaqələr və qarşılıqlı asılı münasibətlər daha geniş əməkdaşlıq formatı tələb etdiyi halda üçüncü ölkələr cəlb oluna bilər. Aİ qonşuluqda olan dövlət və geniş region üzrə çoxtərəfli iştirakçılara aidiyyəti regional məsələlər, o cümlədən qəbul və tərəfdaşlıq məsələləri üzrə əməkdaşlıq təklif etmək üçün Tematik Çərçivələrdən istifadə edəcəkdir. Tematik Çərçivələr vasitəsilə qonşuluq münasibətlərindən kənara çıxan birgə siyasət yanaşmaları, proqramların hazırlanması və investisiyalar üzrə müzakirələrin aparılması üçün müntəzəm forumlar təmin olunacaqdır. Bunlar maraqlı olan şərq və ya qərb qonşu ölkələrinin xüsusi görüşləri olacaq və maraq göstərən üzv ölkələri, qonşu ölkələri və regional tərəfdaşları, o cümlədən beynəlxalq maliyyə təsisatlarını, beynəlxalq təşkilatları və digər donorları bir araya gətirəcəkdir. Müvafiq olduğu təqdirdə vətəndaş cəmiyyəti və özəl sektor təşkilatları da dəvət olunacaqdır. Sözügedən Tematik Çərçivələrin formatı və cəlb olunan tərəflər müzakirə mövzusunda asılı olacaq və

mövcud strukturlara əsaslanacaqdır. Miqrasiya, enerji və təhlükəsizlik məsələlərinə xüsusi üstünlük veriləcəkdir.

Türkiyə Aİ üzvlüyünə namizəd ölkədir və həm Aİ-nin özü, həm də bir sıra tərəfdaş ölkələr üçün mühüm qonşudur. Qonşuluq yanaşmasından kənara çıxan Tematik Çərçivə hazırlayan zaman Aİ birgə maraq kəsb edən məsələlər üzrə Türkiyə ilə sıx şəkildə çalışmaqda davam etməlidir.

Kırım və Sevastopolun qanunsuz şəkildə ilhaqından və Ukraynanın şərq ərazilərində sabitliyin pozulmasından sonra Aİ-nin Rusiya Federasiyası ilə münasibətləri korlanmışdır. Regionda şərait imkan verdiyi təqdirdə birgə çağırışların həll edilməsi və gələcək imkanların tədqiq edilməsi baxımından konstruktiv əməkdaşlığın faydalı ola bildiyi bir sıra məsələlər mövcuddur.

Əməkdaşlıq qeyd edilən regional fəaliyyətləri tamamlayacaqdır. Aİ sub-səhra Afrika və Sahel regionu üzrə əhatə dairəsini genişləndirməli və bu məzmununda post-Contonu gündəliyi üzrə cari fəaliyyəti təmin etməlidir. Aİ həmçinin, Yaxın Şərq və Şimali Afrikada bütün aidiyyəti tərəfdaşları siyasi dialoq, investisiya və yardım prosesinə cəlb etməlidir. Bu Ərəb Liqası ölkələri ilə dialoqun genişləndirilməsini, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı (İƏT), Körfəz Əməkdaşlıq Şurası (KƏŞ), Afrika İttifaqı, Ərəb Maggreb İttifaqı ilə əməkdaşlığı və Qərbi Aralıq Dənizi Forumu (5+5 Dialoq) çərçivəsində fəaliyyəti əhatə edir. Qara Dəniz Sinerjiya Təşəbbüsü ümumi problemlərin həll edilməsi məqsədilə yaradılan mühüm forumdur. O həmçinin, siyasi və iqtisadi islahatı da təşviq edir. Aİ regional əməkdaşlığı təşviq etməkdə və Avropa Şurası, Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatı (ATƏT) və onun struktur təşkilatları ilə əlaqələri gücləndirməkdə davam etməlidir.

Aİ-nin Suriya və İraq, eləcə də İŞİD təhlükəsi üzrə regional strategiyası Suriya və İraqda sülhün və təhlükəsizliyin bərqərar olmasına yardım etmək məqsədilə Aİ və onun üzv ölkələrinin fəaliyyət istiqamətlərini müəyyən edir. İrana gəldikdə isə, son razılaşmanın əldə edilməsi fonunda regional məsələlər, o cümlədən enerji üzrə əməkdaşlıq imkanları mövcuddur. Mərkəzi Asiyanın strateji əhəmiyyətini nəzərə alaraq, Aİ regionunun ölkələri ilə möhkəm, davamlı və stabil münasibətlərin formalaşdırılması məqsədilə əhatə dairəsini genişləndirməlidir.

Vii. DAHA EFEKTİV TƏMİNAT

Vii. 1 MALİYYƏ ALƏTLƏRİNİN ÇEVİKLİYİ

Aİ qonşu ərazilərdə mühüm stabilləşmə çağırışlarını dəstəkləmək məqsədilə əhəmiyyətli həcmdə resurslar ayırmışdır. Belə ki, 2014-2020-ci illər üzrə Avropa Qonşuluq Aləti (AQƏ) çərçivəsində 15 milyard avrodan artıq məbləğ nəzərdə tutulmuşdur. Təsiri maksimum həddə çatdırmaq üçün Aİ mühüm beynəlxalq maliyyə təsisatları ilə əməkdaşlığın daha da

genişləndirilməsi və Qonşuluq İnvestisiya Mexanizmi (QİM) vasitəsilə kifayət qədər həcmdə əlavə vəsaitlər toplamağa çalışacaqdır. Aİ ehtiyaca uyğun dəstək təmin etmək məqsədilə texniki yardım alətlərini (TAEİX və Tvinning) təkmilləşdirəcək və strateji baxımdan uyğunlaşdıracaqdır. Aİ və tərəfdaş ölkələr Aİ-nin maliyyə yardımının nəzərdə tutulan benefisiarlara yetişməsinə və fırlıdaqçılıq yolu ilə mənimsənilməməsinə təmin etmək məqsədilə birlikdə işləməkdə davam edəcəkdir.

Assosiasiya Gündəlikləri və tərəfdaşlıq prioritetləri yardım üçün prioritetlərin müəyyən edilməsi üçün baza rolunu oynayacaqdır. Tərəfdaş ölkələr üzrə ayrımlar AQS-nin prioritetlərini və ambisiya səviyyəsini əks etdirir və islahatların davam etdirilməsi və həyata keçirilməsi AQS çatır proqramı çərçivəsində ayrılan vəsaitləri istiqamətləndirməkdə davam edəcəkdir.

Qonşu ölkələrdə inkişafın zəruri keçidi və sabilliyi təmin etmək məqsədilə beynəlxalq maliyyə və iqtisadi dəstəyin zəruriliyini təsbit etmişdir. Avropa İttifaqının mövcud alətlər toplusu müxtəlif məsələlərə hədəflənən resursları özündə nəzərdə tutsa da, əksər hallarda müəyyən edilən və müəyyən edilə bilən ehtiyaclar ilə müqayisədə ölçü baxımından məhdud xarakter daşıyır. Bu baxımdan, Komissiya qonşu ölkələrin maliyyə ehtiyaclarını daha yaxşı və effektiv şəkildə ödəyə bilən və eyni zamanda, onların zəruri cari islahatlar gündəliyini təsdiqləyən seçimlər, o cümlədən alətlər hazırlamaq məqsədilə növbəti aylarda müfəssəl qiymətləndirmə həyata keçirəcəkdir. Sözügedən fəaliyyət mövcud alətlərin, o cümlədən Aİ-nin üzv ölkələrini dəstəkləmək məqsədilə son illər ərzində yaradılan alətlərin təcrübəsinə əsaslanı bilər.

Suriya və Ukraynada baş verən münaqişələrə reaksiya və Trast Fondundan istifadə Aİ-nin maliyyə resurslarının operativ və çevik şəkildə reaksiya vermək imkanının bariz nümunəsidir. Lakin yardımı sürətləndirmək və onun dəyişən siyasi şəraitə və prioritetlərə daha yaxşı uyğunlaşmasını təmin etmək məqsədilə daha çox işlərin görülməsinə ehtiyac vardır.

Komissiya və Yüksək Səviyyəli Nümayəndəlik proseduraların təkmilləşdirilməsi vasitəsilə yardımı sürətləndirməyə çalışacaqdır. Onlar AQƏ çərçivəsində “çeviklik döşəkcəsi” baxımından məsələni nəzərdən keçirəcəklər. Yəni, resurslar gözlənilməz ehtiyacların, xüsusilə də münaqişə və münaqişədən sonrakı ehtiyacların təxirəsalınmaz proqramlaşdırılması, qaçqınların dəstəklənməsi, böhran və fəlakətlərə reaksiya və təhlükəsizlik və stabilləşdirmə proqramları üçün istifadə edilənə qədər kənara qoyulacaqdır.

“Çeviklik döşəkcəsi” çərçivəsində istifadə olunmayan vəsaitlərin növbəti ilə keçirilməsi məqsədilə maliyyə qaydalarının dəyişdirilməsi planlaşdırılır. Aİ inzibati proseduraları təkmilləşdirmək məqsədilə 2017-ci ildə Aİ kənar maliyyələşdirmə alətlərini orta müddətli dövr üçün nəzərdən keçirəcək və lazım olduğu təqdirdə baza hüquqi sənədlərə müvafiq əlavə və dəyişiklərin edilməsi barədə təkliflər veriləcəkdir.

Donorların fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi resurslardan maksimum istifadə edilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb etməklə yanaşı, Aİ dəstəyini daha da təbliğ edir. Mümkün olduğu təqdirdə, regionda birgə Aİ cavab tədbirləri Aİ brendi ətrafında formalaşdırılmalı, bütün Aİ mənbələri (o cümlədən, Aİ nümayəndələri, CSDP missiyaları və Aİ-nin xüsusi təmsilçiləri) əsasında paylaşılan təhlillər üzrə və təhlillər vasitəsilə Aİ üzv ölkələri ilə birgə proqramların istifadəsini genişləndirməlidir. Sadələşdirilmiş yanaşmalar Aİ üzv ölkələri və agentlikləri ilə birgə layihələri dəstəkləməlidir.

Aİ digər Aİ maliyyələşdirmə mexanizmləri və əsas maliyyə təsisatları və Afrika İttifaqı, Ərəb Ölkələri Liqası və Körfəz Əməkdaşlıq Şurası ilə donorların fəaliyyətinin effektiv əlaqələndirilməsi təcrübəsini gücləndirməli, eləcə də Aralıq Dənizi Hövzəsi Birliyi, Şərq Tərəfdaşlığı və regional əməkdaşlıq mexanizmləri vasitəsilə fəaliyyəti intensivləşdirməlidir.

Vii.2 TƏBLİĞAT. KOMMUNİKASIYA VƏ ƏHATƏ DAİRƏSİ

Aİ siyasətlərinin daha yaxşı çatdırılması və təşviq edilməsi yeni AQS-ın əsasını təşkil edəcəkdir. İctimai diplomatiyanın təkmilləşdirilməsi Aİ siyasətlərinin daha yaxşı əsaslandırılmasına və konkret Aİ tədbirlərinin müsbət təsirlərinin izah edilməsinə xidmət edəcəkdir. Aİ 2014-2020-ci illərdə qonşuluq təşəbbüsü çərçivəsində Aİ vəsaitlərinin istifadəsinin daha geniş təbliğini təmin etməyə çalışmalıdır. Aİ üçün təbliğat icraçı tərəfdaşlar ilə birgə fəaliyyət platforması təmin etməlidir.

Dəstək müstəqil, etibarlı və dürüst medianın təşviqinə yardım edəcəkdir. Aİ həmçinin, ictimai rəyin daha yaxşı öyrənilməsi üçün hökumətlər daxilində strateji kommunikasiya potensialını dəstəkləyə, islahatların faydasını ictimaiyyətə çatdıran müvafiq kompaniyalar planlaşdırma və həyata keçirə bilməlidir.

Avropa Şurasında razılaşdırıldığı kimi Aİ yanlış məlumatlandırma hallarının qarşısını almaq və Aİ-nin hədəfə alındığı təqdirdə qətiyyətli cavab vermək üçün tərəfdaşlar ilə birgə çalışmalıdır. Müvafiq səviyyədə qarışıq proaktiv strateji və taktiki kommunikasiya alətləri Aİ-yə və onun tərəfdaşlarına medianı daha yaxşı izləmək və təhlili etmək, tərəfdaş ölkələrdə rəyləri və fikirləri daha yaxşı başa düşmək və hər bir ölkənin Aİ ilə əməkdaşlığının faydasını izah etmək imkanı verəcəkdir. Burada yekun məqsəd AQS çərçivəsində dəstək və əməkdaşlıq barədə müsbət təsəvvür formalaşdırmaqdır.

Üzv ölkələrin kommunikasiya prioritetlərinin müəyyən edilməsinə daha fəal surətdə cəlb edilməsi Aİ-nin daha sistemli təşviqini təmin edəcəkdir. Tərəfdaş ölkələrdə olan Aİ nümayəndəlikləri əsas maraqlı tərəflərin, xüsusilə də vətəndaş cəmiyyətinin proseslərə cəlb edilməsi istiqamətində üzv ölkələrin təmsilçiləri ilə sıx əməkdaşlıq şəklində fəaliyyət göstərəcəkdir. Bizim vətəndaşlarımıza yaxınlığımızda sabit, təhlükəsiz və firavan ölkələrin olmasının Aİ-nin üçün sabitliyi və təhlükəsizliyi baxımından nə dərəcədə əhəmiyyət kəsb

etdiyini izah etmək məqsədilə Aİ-nin daxilində də təbliğat və təşviqat fəaliyyətinin təşkili zəruridir.

Aİ qeyd edilən ictimai diplomatiya gündəliyi üzrə hökumətlər, vətəndaş cəmiyyəti, biznes dairələri, akademik dairələr və tərəfdaş ölkələrdəki digər vətəndaşlar, xüsusilə də gənclər ilə daha sıx fəaliyyət qurmalı və bu zaman, elmi diplomatiya vasitəsindən də istifadə etməlidir.

GƏNCLƏR ÜÇÜN TƏRƏFDAŞLIQ

Qonşu ölkələrdə gənclər ilə fəaliyyət gənclər üçün tərəfdaşlıq mexanizmlərinin yaradılması ilə daha da sürətləndiriləcəkdir. Bu tərəfdaşlıq insanlar arasında ünsiyyətləri və Aİ və qonşu ölkələrdə olan gənclər üçün şəbəkələri təşviq edəcək, habelə qarşılıqlı hörməti, anlayışı və açıq cəmiyyətləri təbliğ edəcəkdir. O məktəb və universitetlər arasında mübadilə prosesinin əhəmiyyətli dərəcədə yüksəldilməsini, eləcə də qonşu ölkələrdə Avropa Məktəbi pilot layihəsi imkanlarını əhatə etməlidir. Erasmus tələbələrinin xarici ölkələrə səfər etməsi üçün maliyyələşmə ilə bağlı mövcud məhdudiyyətlərin aradan qaldırılması daha çox Avropalı gəncləri tərəfdaş ölkələrdə təhsil olmağa sövq edəcəkdir ki, bu da nəticə etibarilə üzv ölkələr ilə tərəfdaş ölkələr arasında əlaqələrin genişlənməsinə xidmət edəcəkdir.

Aİ tədbirlərində iştirak edənlər üçün “Avropanın Dostları” klublarının və məzun şəbəkələrinin yaradılması və mümkün olduğu təqdirdə “gənc səfirlər” şəbəkəsinin qurulması, eləcə də Aİ və onun qonşularında gənc liderlər və gələcək rəy formalaşdırıcı şəxslər arasında mübadilənin aparılmasına imkan verən forumların təsis edilməsi bu cür təbliğat işləri üçün məqsədəuyğun alətlər ola bilər.

Viii. NÖVBƏTİ ADDIMLAR

Hazırkı Birgə Məlumat Avropa Qonşuluq Siyasətinin nəzərdən keçirilməsi üçün formal məsləhətləşmə prosesini əhatə edir. Hazırkı Birgə Məlumatda təqdim edilən tövsiyələr əsasında gələcək münasibətlərimizin istiqamətini birlikdə müəyyən etmək məqsədilə 2016-cı il ərzində biz bu Birgə Məlumatda əks olunan təklifləri, eləcə də Aİ-nin müəyyən etdiyi mövqeləri tərəfdaş ölkələr ilə müzakirə etməyi planlaşdırırıq.